

ÄNGDALA SKOLOR AB

Mediateksplan

Innehållsförteckning

Bakgrund och syfte	3
Vision för Mediateksverksamheten	3
Lägesbeskrivning	4
Övergripande Verksamhetsmål.....	5
Mål för språk-, läs-, samt skrivutveckling.....	5
Ängdala skolors handlingsplan för att nå ovanstående mål	5
Mediatekets roll gällande kulturell mångfald samt identitetsskapande och värdegrundsarbete.	6
Ängdala Skolors handlingsplan för att nå ovanstående mål	7
Mål för informationskompetens	7
Delmål som elever ska ha uppnått i årskurs 3 i grundskolan.....	8
Delmål som elever ska ha uppnått i årskurs 6 i grundskolan.....	8
Delmål som eleverna bör ha uppnått i år 9 i grundskolan.	9
Ängdala Skolors handlingsplan för att nå ovanstående mål	9
Skolbibliotekarien och dess uppgifter	10
Policy för mediainköp.....	11
Förutsättningar för att verksamheten ska fungera.....	12

Bakgrund och syfte

Tidigare har man i svensk bibliotekslag (1996:1596) kunnat utläsa:

5 § Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevnas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.

Denna paragraf utmönstras från och med att den nya skollagen träder i kraft 2011-07-01. Här finns i stället två paragrafer som rör skolbibliotek:

2 kap 35 § För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

och

2 kap 36 § Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Varje skola förutsätts i och med denna lag alltså ha ett skolbibliotek. Hur dessa skolbibliotek ska vara utformade eller hur de ska integreras i övrig pedagogisk verksamhet står det dock ingenting om. Det måste alltså vara upp till varje skola att utifrån skolans värdegrund och uppdrag samt de egna förutsättningarna, utforma visioner, verksamhetsmål och handlingsplaner för hur skolbiblioteksverksamheten ska fungera.

Ängdals skolbibliotek har sedan uppbyggnaden kallats för ett Mediatek. Detta för att skolbiblioteket planerades innehålla annan media än det "traditionella" bokbiblioteket. I nuläget kan man diskutera huruvida benämningen är nödvändig, då begreppet bibliotek i dag faktiskt kommit att betyda så mycket mer än "en boksamling". I vilket fall så kommer ordet skolbibliotek härnäst ersättas av Mediatek i denna plan.

Syftet med följande handlingsplan är alltså att formulera övergripande verksamhetsmål för Mediateksverksamheten på Ängdala Skolor. Handlingsplanen kommer att vara en nulägesbeskrivning av Mediatekets situation men även en vision för hur det framtida arbetet bör fortskrida.

Vision för Mediateksverksamheten

Så här sammanfattar *Svenska Uneskorådet* skolbibliotekens uppgift:

"Skolbiblioteket förmedlar kunskap och tankar som är grundläggande i ett informations- och kunskapsamhälle. Skolbiblioteket ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Det ger dem möjlighet att utveckla sin inlevelseförmåga för att de ska kunna ta sitt ansvar som medborgare" (Svenska Uneskorådets skriftserie nummer 2/2000 "UNESCOS skolbiblioteksmanifest").

Enligt artikel 28 i FN:s Barnkonvention har barn rätt till utbildning och därmed att lära sig läsa och skriva. Lika viktigt är möjligheten att få lära sig de färdigheter som krävs för att navigera i det enorma informationsflöde som dagligen når oss via IT och Media. De senaste årens explosion av sociala medier, chattar, bloggar och andra kommunikationsvägar har dessutom skapat ett nytt behov av att i skolan diskutera frågor som rör personlig integritet och IT-säkerhet. På Ängdala har Mediateket och bibliotekarien här en framträdande roll.

Ängdala Skolors vision är att Mediateket ska vara en plats där barnen väcks till läslust och där de genom sin läsupplevelse utvecklar sitt språk, sin empati och sin inlevelseförmåga. Mediatekets uppgift är också att främja utvecklingen av elevernas informationskompetens och att vara en naturlig del i deras dagliga kunskapsinhämtning. Skolbibliotekarien ska vara väl förtrogen med de sociala medier som eleverna använder på nätet, och aktivt arbeta med frågor som rör elevernas personliga integritet och säkerhet då det gäller Internet.

Lägesbeskrivning

Ängdalas Mediatek färdigställdes 2007 i och med skolans utbyggnad. En bibliotekarie anställdes på 70 procent och det första året användes BTJ's inköpstjänst för att bygga upp beståndet. Därefter har verksamheten fått en egen årlig budget att ansvara och förhålla sig till. Bibliotekariens anställningsgrad har ökat i och med att skolan vuxit sig allt större och ligger från och med höstterminen 2013 på 100 procent. Mediateket är öppet alla skoldagar i veckan och tillgänglig för alla verksamheter på Ängdala.

Ängdala skolors vision och förhållningsätt är att Mediateket ska fungera som:

1. en *pedagogisk resurs* för elever och personal. Mediateket ska ha en lärande roll och aktivt uppmuntra eleverna till att nå sina kunskapsmål.
2. en *kreativ plats* där eleven uppmuntras att utveckla sin läs och skrivförmåga, sin fantasi, empati och inlevelseförmåga. Bibliotekarien ska aktivt uppmuntra elevers läsiver och stödja dem i deras kunskapsutveckling. Alla elever ska ges möjlighet att ta del av bibliotekets resurser utifrån vars och ens egna förutsättningar. Bibliotekarien ska verka i nära samarbete med skolans specialpedagoger och tillhandahålla elever med läs- och skrivsvårigheter de särskilda medier de är i behov av.
3. ett *kunskaps- och kompetenscentrum* där eleverna tillhandahålls facklitteratur, internetuppkoppling och facktidskrifter. En av skolbibliotekariens viktigaste uppgifter är att i nära samarbete med lärarna ge eleverna handledning i informationshantering så som informationssökning, källkritik och integritets/säkerhetsfrågor.
4. ett *kulturellt forum* som innehåller en mängd tidskrifter, skönlitteratur, AVmedia och annat som stimulerar eleverna till olika typer av estetiska och kulturella upplevelser. Här är ett nära samarbete med de "estetiska" skolämnena av stor vikt. Viktigt är också att låta eleverna få ta del av medier och annat kopplat till den etniska och

kulturella mångfald som präglar dagens svenska samhälle. Ängdals särskilda profilering mot hälsa och engelska ska tydligt synliggöras i mediebeståndet.

Övergripande Verksamhetsmål

Mediateket har en viktig funktion i tre av skolans uppdrag:

1. att stödja eleven i utvecklingen av dess språk-, läs-, samt skrivförmåga.
2. att stötta eleven i sitt identitetsskapande samt bidra till att eleverna får ökad förståelse för människor från andra kulturer, generationer, livsåskådningar och sociala tillhörigheter.
3. att stödja eleven i dess utveckling vad det gäller att hantera och förhålla sig till information

Mål för språk-, läs-, samt skrivutveckling

Skolbibliotekarien ska bidra till att skapa en kreativ, utvecklande miljö i skolan genom att erbjuda Mediateket inte bara som ett rum för bokutlåning och läsning utan även för samtal, skrivande och berättande. Eleverna ska känna att Mediateket är en naturlig del i deras lärandemiljö men också att det är ett rum där fantasi, empati, inlevelseförmåga och kreativitet är av stor betydelse. Bibliotekarien ska aktivt arbeta med läsfrämjande aktiviteter som t.ex. bokprat, bokatvlingar, bokcirkel och annat som kan öka elevernas intresse för läsning. Mediateket ska innehålla ett aktuellt, varierat utbud av skönlitteratur i tryckt och inläst form och bibliotekarien måste uppmärksamma och tillfredställa behoven för elever med läs- och skrivsvårigheter eller andra funktionsnedsättningar.

Ängdala skolors handlingsplan för att nå ovanstående mål

- I samband med skolstarten får förstaklassarna ett eget lånekort och får redan då möjlighet att komma till Mediateket och låna på egen hand. Bibliotekarien håller gärna ett bokprat/en biblioteksvisning i samband med detta så att eleverna så fort som möjligt lär känna bibliotekarien och vad denna kan hjälpa dem med.
- Bibliotekarien bokar tillsammans med lärarna in bokprat i alla klasser på skolan. Målet är att varje klass får bokprat minst en gång per läsår.
- Bibliotekarien samarbetar även med svensklärarna då det gäller boksamtal, bokcirkel och tillhandahållande av och intresse för så kallade "klassiker".

- Boktips sker givetvis också dagligen i mötet med eleverna i Mediateket, likaså via bloggen "Ängdala Online".
- Bibliotekarien samarbetar med specialpedagogerna då det gäller elever med läs- och skrivsvårigheter och tillgodoser tillgången av talböcker och "LL litteratur." En såkallad "Äppelhylla" finns tillgänglig. Ängdals Mediatek har enligt avtal med regeringen tillstånd att framställa litterära exemplar av DAISY-skivor som går att ladda ner via Legimus. Bibliotekarien har också rättighet att registrera elever för "egen nedladdning" av talböcker via denna sajt.
- Bibliotekarien ska se till att skolan erbjuder ett attraktivt Mediatek med ett stimulerande och aktuellt bokbestånd. Eleverna ska engageras till att bidra med förbättringar och inköpsförslag ska uppmuntras. Eleverna ska få känna inflytande då det gäller urval av litteratur och tidskrifter och andra biblioteksangelägenheter. Ett samarbete med elevrådet ska upprättas.
- Varje månad lottas en bok ut bland de elever som lämnat in en bokrecension. Dessa recensioner sätts sedan i en pärm och kan ge läsinspiration till andra elever. De publiceras också på bloggen.

Mediatekets roll gällande kulturell mångfald samt identitetsskapande och värdegrundsarbete.

Förutom att vara ett språkrum ska Mediateket också vara en mötesplats där eleverna via t.ex. böcker, utställningar, tidskrifter, sagostunder eller möte med författare får möjlighet att ta del av det breda spektra av kulturell mångfald som kännetecknar dagens samhälle. Skolans värdegrund ska genomsyra verksamheten och det är ytterst viktigt att visa eleverna att Mediateket står för jämlikhet, framhåller allas lika värde och försöker motverka kränkningar och diskriminering. Här ska eleverna kunna hitta litteratur eller annan media som man kan känna igen sig i eller intressera sig för, oavsett vad man har för kön, sexuell läggning och social eller etnisk tillhörighet. Mediateket ska vara en skattkista där eleverna genom andras nedtecknade erfarenheter får möjlighet att utforska sin egen identitet. Det ska finnas en strävan efter att bokbeståndet blir så brett som möjligt. Eleverna ska kunna hitta fakta och skönlitteratur som handlar om olika slags kulturer, aktiviteter, livsåskådningar, trosuppfattningar, geografiska platser etc. Dock, i enlighet med skolans profil, ska viss särskild uppmärksamhet riktas mot litteratur som behandlar ämnena Hälsa och Engelska.

Ängdala Skolors handlingsplan för att nå ovanstående mål

- Bibliotekarien arbetar aktivt med att se över sitt bestånd. En mediaplan bör skrivas för att få en bättre översikt över vad som eventuellt saknas i nuläget.
- Bibliotekarien jobbar för en ökad förståelse för allas lika värde. T.ex. kan bokprat med olika teman så som "Homosexualitet", "Psykiska sjukdomar" eller "Flyktingar" anordnas.
- Bibliotekarien deltar aktivt i de mångfaldsprojekt som skolan ingår i och ser till att mediebeståndet erbjuder eleven att ta del av den etniska och kulturella mångfald som präglar dagens svenska samhälle.
- Visionen är att skapa en tydlighet i Mediateket vad det gäller skolans profil. Ett större utbud av engelsk litteratur ska köpas in. Detsamma gäller utbudet av hälsorelaterad media. Ett framtida projekt kan vara hyllan "Kropp och Knopp", där material kring till exempel idrott, psykologi och hälsosamma kost- och levnadsvanor tydligt exponeras.
- Mediateket strävar efter att inneha ett allt bredare utbud av tidskrifter/böcker som attraherar alla typer av ungdomskulturer.

Mål för informationskompetens

Att söka, värdera, tolka och kritiskt granska information har blivit allt mer framträdande i skolans kunskapskrav. I *Lgr11* är dessa färdigheter tydliga i flera av kursplanerna (bild, språk, hem- och konsumentkunskap, NO och SO) men syns också i skolans övergripande uppdrag;

Kapitel 1. Skolans värdegrund och uppdrag / Skolans uppdrag

"Eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ."

Kapitel. 2 Övergripande mål och riktlinjer/ 2.2 Kunskaper / Mål

"Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola;

- kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden
- kan använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande"

Skolbibliotekarien ska vara en *pedagogisk resurs* som tillsammans med lärarna ger eleverna handledning i informationshantering så som informationssökning, källkritik och integritets/säkerhetsfrågor. Skolbibliotekarien ska även med sin expertis handleda skolpersonal som är i behov av fortbildning exempelvis när det gäller informationssökning på Internet.

Utöver ett gott samarbete med lärarna beträffande de kunskapsmål som nämns i respektive kursplan med anknytning till IT, informationshantering och källkritik (se sammanfattning här: <http://kollakallans.wikispaces.com/It+och+k%C3%A4llkritik+-+Lgr11>) anser vi att skolbibliotekarien ska arbeta aktivt för att skolans elever ska nå följande delmål.

Delmål som elever ska ha uppnått i årskurs 3 i grundskolan.

Eleven bör:

- Ha allmän förtrogenhet med bibliotek och dess medier.
- Ha en viss uppfattning om hur bibliotek är strukturerade.
- Förstå skillnaden mellan facklitteratur och skönlitteratur.
- Ha besökt folkbiblioteket.
- Förstå vad en källa är och varför det är viktigt att använda mer än en källa då man letar information.
- Kunna göra en enkel sökning i en bibliotekskatalog.
- Kunna göra en enkel sökning på internet.
- Förstå skillnaden mellan information och reklam.
- Hjälpa eleverna att ta sina första steg mot ett vaket internetanvändande och att lägga grunden för ett nyfiskt och kritiskt förhållningsätt till internet.

Delmål som elever ska ha uppnått i årskurs 6 i grundskolan.

Eleven bör:

- Kunna använda uppslagsverk och fackböcker.
- Kunna förstå enklare sökstrategier på Internet.
- Förstå att fackböcker är placerade efter ämne.
- Behärska enklare sökningar i bibliotekskatalogen
- Kunna söka i enkla databaser.
- Kunna jämföra och kritisk granska fakta ifrån olika källor.
- Kunna skriva ner sina källor och veta varför.

-Känna till de nya medier och kommunikationsvägar som genereras via Internet, veta hur dessa fungerar och vad man bör tänka på då det gäller säkerhet och etik på nätet.

Delmål som eleverna bör ha uppnått i år 9 i grundskolan.

Eleven bör:

- Kunna formulera frågor utifrån vad man vill veta.
- Förstå hur referensverk och uppslagsböcker fungerar (tryckta och elektroniska).
- Kunna göra avancerade sökningar i en bibliotekskatalog.
- Ha prövat olika sökmetoder och informationskällor på Internet.
- Ha tränat sökord och sökvägar i artikel och ämnesdatabaser.
- Ha arbetat med att kritiskt granska information.
- Ha förstått värdet av att skriva ner sina källor och hur man citerar och gör källhänvisningar.
- Kunna sovra i stora informationsmängder och värdera källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.
- Vara mycket väl förtrogen med de nya medier och kommunikationsformer som Internet har medfört, och känna till hur dessa på ett positivt sätt kan användas, både i vardag och i skolarbete.
- Ha mycket god kännedom om etik och moral på Internet. Kunna diskutera frågor som rör integritet, gränssättning, riskbeteenden, sex och relationer via internet.

Ängdala Skolors handlingsplan för att nå ovanstående mål

- Alla ettor får ett lånekort och en visning av Mediateket. Bibliotekarien berättar om skillnaderna mellan faktaböcker och "påhittade" böcker.
- I klass två får eleverna en kortare genomgång av Mediatekets struktur. (Vad som står på vilka hyllor osv.)
- I klass tre besöks folkbiblioteket. Bibliotekarien och en lärare eller annan skolpersonal följer med eleverna dit. Där får eleverna en mer grundläggande genomgång av ett biblioteks struktur och får lära sig att göra enklare sökningar i bibliotekskatalogen. Eleverna kan få söka efter något ämne de är intresserade av som t.ex. ett djur, en sport etc. I samband med detta eller vid annat tillfälle visas även enkla länksamlingar på Internet, t.ex. Länkskafferiet.

- I klass fyra och fem avsätts lektioner till så kallad "Bibliotekskunskap". Bibliotekarien visar olika uppslagsverk/referensverk och andra ickeelektroniska medier som finns i mediateket och som eleverna bör känna till.
- I klass sex får eleverna större tillgång till datorer. Tid ska avsättas till genomgång av olika "enklare" informationssökningsstrategier via internet där bibliotekarien förklarar olika begrepp så som "sökmotor", "länksamlingar" och "databaser". ALEX författarlexikon, Landguiden, Länkskafferiet etc. visas. Viktigt är också att eleverna förstår skillnaderna mellan t.ex. Wikipedia och NE.
- I samtliga klasser avsätts tid till projektet "Ängdala Online". Hit hör diskussioner som rör "Etik och integritet på Internet". Här diskuteras givetvis faror och fällor på Internet, men vi fokuserar också på Internets positiva sidor, till exempel på hur sociala medier kan vara ett hjälpmedel för elevens kunskapsinhämtning. Bibliotekarien ska vara väl förtrogen och uppdaterad om de sociala sajter som eleverna använder dagligen.
- Alla klasser ska i årskurs sju genomgå kursen "Ses offline?" som är en temakurs där vi under minst tre dubbelktioner fokuserar på ämnet "Unga, sex och internet". Dessa lektioner handleds av skolbibliotekarien i samarbete med skolkuratorn.
- I klass 7-9 avsätts tid från svensktimmarna till undervisning i informationssökning och källkritik. Här berättas mer ingående om sökmotorer. Hur fungerar en sökmotor, t ex Google? Hur formulerar man en sökfråga? Hur hittar man rätt ämnesord och hur väljer man rätt sökkälla? Eleverna ska också få djupare insikt i hur de kan använda specialdatabaser så som "Artikelsök", "ALEX författarlexikon" och "Landguiden". Gärna i samband med någon form av "slutuppsats" där eleven har ett mål med sin informationsinhämtning och redan har en formulerad frågeställning.

Skolbibliotekarien och dess uppgifter

På Ängdala Skolors Mediatek ska det arbeta en fackutbildad bibliotekarie. Bibliotekariens huvuduppgift är att bidra till att skolans uppdrag och mål uppnås och att utveckla och tillämpa skolbibliotekets specifika mål och uppdrag. Bibliotekarien ska i nära samarbete med skolläda, lärare och administrativ personal bidra till att läroplanen tillämpas.

Bibliotekarien har goda kunskaper vad det gäller informationshantering och IT och arbetar aktivt med läsfrämjande verksamhet. Bibliotekarien ska vara en resurs i skolans estetiska och kulturella verksamhet och måste ha god kontakt med barn och ungdomar. Skolbibliotekarien behöver ständigt uppdatera sina kunskaper, både då det gäller olika typer av läsfrämjande verksamhet och arbetet med Informationshantering. Därför bör denne i samma utsträckning som övrig personal ges möjlighet till fortlöpande kompetensutveckling. Skolbibliotekarien

ska avsätta ett visst antal av sina arbetstimmar åt läsning av barn och ungdomslitteratur. På en heltidstjänst rekommenderas ca 4 lästimmar/vecka som disponeras i samråd med den övriga verksamheten.

Skolbibliotekarien förväntas göra följande:

- Analysera resurs- och informationsbehoven på skolan och förskolan.
- Aktivt upprätthålla ett aktuellt och omfångsrikt mediabestånd.
- Implementera biblioteksbudgeten.
- Katalogisera och klassificera biblioteksmaterial.
- Undervisa i biblioteksanvändning.
- Undervisa i informationskunskap/informationskompetens, källkritik och om "etik på Internet".
- Handleda elever och lärare i användning av biblioteksresurser och IT.
- Besvara referens- och informationsfrågor.
- Främja läsprogram och kulturella aktiviteter, exempelvis anordna bokprat, sagostunder och boklotteri.
- Utifrån en mediaplan och elevers delaktighet utforma en handlingsplan för Mediatekets framtida utveckling.
- Upprätthålla ett samarbete med övriga bibliotek i kommunen.
- Aktivt läsa barn och ungdomsböcker och ha stor kännedom om den senaste utgivningen av denna typ av litteratur.
- Utforma och underhålla bloggen "Ängdala Online".
- Sköta praktiskt biblioteksarbete så som hantering av tidskrifter, bokvård och bokuppsättning.
- Uppmärksamma och tillhandahålla stöd för elever med särskilda behov, till exempel talböcker och LLitteratur.
- Uppdatera skolans hemsida och marknadsföra skolan via sociala medier.

Policy för mediainköp

Inköp ska göras utifrån de grundläggande värden som beskrivs i kapitel 1 i *Lgr 11*. Medierna som köps in ska "främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära". Tankar om allas lika värde, individens frihet och integritet och jämställdhet mellan kvinnor och män ska genomsyra Mediatekets bestånd. Medierna som köps in ska "främja förståelse för andra människor, förmåga till inlevelse" och spegla den mångfald som utmärker dagens svenska samhälle. Viktigt är att tänka på att "undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov". LL litteratur och talböcker måste därför också vara en naturlig del av beståndet.

Bibliotekarien ska kontinuerligt uppmärksamma nya behov och vara väl insatt i den senaste utgivningen av barn- och ungdomslitteratur. Urvalet ska till viss del också vara användarstyrt, det vill säga inköpsförslag från elever och lärare uppmuntras och välkomnas. Böcker som rör något av Ängdals profilämnena (Engelska/Hälsa) ska prioriteras.

Förutsättningar för att verksamheten ska fungera

För att biblioteket ska fungera som en pedagogisk resurs räcker det inte med att bibliotekarien informerar och bistår lärare med bibliotekets material. Gott samarbete mellan bibliotekarien och lärarna emellan är en grundläggande förutsättning för att verksamheten ska fungera. Exempelvis bör bibliotekarien samarbeta med lärarna vid planering och genomförande av olika temaprojekt eller bokcirklar. Bibliotekarien bör delta vid möten som rör övriga bibliotek i kommunen och kontinuerligt delta vid gemensamma utbildningstillfällen.

På Ängdala skolor är bibliotekarien en IT-specialist som ska arbeta i nära samarbete med skolans IKT-pedagog. Bibliotekarien ska ingå i skolans IT-grupp och vara väl förtrogen med de digitala redskap som används i undervisningen (exempelvis iPads, datorer, smartphones osv).

Bibliotekarien är tillsammans med skolkuratoren ytterst ansvarig för projektet "Ängdala Online" och arbetar aktivt för att driva projektet vidare.

Ängdala Skolors vision är att skolbibliotekarien ska vara heltidsanställd och att Mediateket ska öppethållas så många timmar som möjligt för att vara tillgängligt för alla verksamheter. Fyra timmar i veckan (vid heltidstjänst) ska, som tidigare nämnts, dock avsättas för läsning av barn- och ungdomslitteratur.